



VATTENSKYDDSSOMRÅDE FÖR
GRUNDVATTENBRUNNAR I
VESTERGETA

Föreskrifter och skyddszoner

VATTENSKYDDSSOMRÅDE FÖR GRUNDVATTENBRUNNAR I VESTERGETA

Innehållsförteckning

VATTENSKYDDSSOMRÅDE FÖR GRUNDVATTENBRUNNAR I VESTERGETA.....	1
Inledning.....	2
Vestergeta vattenskyddsområde	3
SKYDDSFÖRESKRIFTER	4
1 § Generell bestämmelse	4
2 § Vattentäktzon.....	4
3 § Hantering av petroleumprodukter och andra för grundvattnet skadliga ämnen..	4
4 § Hantering av kemiska växtbekämpnings- och/eller biocidprodukter	5
5 § Industriell verksamhet	5
6 § Energianläggningar.....	6
7 § Avledning av hushållspillvatten	6
8 § Avfallshantering, upplag, m.m.....	6
9 § Hantering av gödselmedel och djurhållning	6
10 § Markarbeten och materialfäcker.....	7
11 § Transport av farliga ämnen.....	7
12 § Allmänna bestämmelser	7
BILAGA 1. KARTOR MED AVGRÄNSNINGAR.	8
BILAGA 2. PRINCIPER FÖR ZONINDELNING SAMT DEFINITIONER.	10
Indelningar i zoner	10
Definitioner	11
BILAGA 3. ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR.....	12
Specifika hänvisningar, rekommendationer, principbeslut och riktlinjer	14
Informationsblad från ÅMHM.....	15
Lokala riktvärden för dagvattenutsläpp till recipienter/dagvattensystem	15

Inledning

Tillgången på vatten för vattenförsörjning är en av våra allra viktigaste naturresurser/samhällsintressen. Det ställer följaktligen krav på varsamt nyttjande och skydd mot sådana verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet.

Syftet med att upprätta ett vattenskyddsområde med föreskrifter är att riskfyllda verksamheter och åtgärder som kan påverka vattenkvaliteten negativt regleras så att vattnet nu och i framtiden kan användas för dricksvattenändamål, samtidigt som målsättningar för ett bra vattenskydd uppnås i enlighet med både EU:s och vår egen lagstiftning.

Landskapsregeringen arbetar med att fastställa viktiga dricksvattentäkter och –brunnar som vattenskyddsområden. Enligt vattendirektivets artikel 7 ska dricksvattentäkter som används till mer än 50 personer eller med ett uttag över 10 m³/dygn, liksom vattenförekomster som ger mer än 100 m³/dag identifieras och rapporteras till EU. Enligt vattendirektivets artikel 7.3 måste dessa vattenförekomster få ett skydd som syftar till att undvika försämring samt minska den nivå av vattenrening som krävs. Ett upprättande av säkerhetszoner som ger förebyggande skydd är helt i enlighet med vattendirektivets riktlinjer. Identifierade dricksvattenförekomster ska ingå i ett register över skyddade områden (vattendirektivets artikel 6 samt bilaga IV). Skyddsområden indelas vanligen i olika zoner; vattentäktszon, den primära - inre zonen med ett starkare skydd - och den sekundära zonen, samt vid behov en tertiär zon (se förklaringar i bilaga 2).

Ett skyddsområde ska öka medvetenheten hos alla boende och verksamma inom området om behovet av att värna ekosystemtjänsten dricksvatten. Skyddsföreskrifterna ska dels minska risken för olyckor, dels minska konsekvenserna om en olycka ändå händer samt vara förebyggande och bidra till ett långsiktigt skydd av dricksvattnet. Vattnet behöver skyddas mot markanvändning som på sikt kan påverka vattenkvaliteten negativt och som i värsta fall orsakar skador som inte går att reparera. Föreskrifterna är ett komplement till vad som gäller enligt andra bestämmelser och ska säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås.

Ett upprättat vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter bidrar till att:

- Stärka skyddet för dricksvattenförekomsten,
- Tydliggöra vattenförekomstens och täktens betydelse,
- Tydliggöra lagstiftningen och vad som gäller för verksamhetsutövare och andra inom området så att vattenförekomsten får ett tillräckligt långsiktigt skydd.

Vestergeta vattenskyddsområde

Remissversionen av dokumentet har varit på remiss i början av 2020 och tre skriftliga svar inkom (dnr: ÅLR 2017/3457). Hänsyn har tagits till de inkomna svaren och korrigeringar och förtydliganden har införts i detta dokument.

Beräkningar av vattentäckernas tillrinningsområden och storlek på skyddszoner för respektive brunn har utförts av SWECO ENVIRONMENT under 2019.

Föreskrifterna för vattenskyddsområden är huvudsakligen framtagna för att gälla för den primära och sekundära zonen (se förklaringar i bilaga 2). SWECO har bedömt att aktuellt vattenuttag övervägande görs från berg. Grundvattenströmning i berg beror främst av förekomst av sprickzoner. SWECO har utrett konvektiva transporttider för respektive grundvattenbrunn och har även konstaterat att en indelning i tertiär skyddszon ej är motiverat i detta fall. (Grundvattenundersökning, uppdragsnummer 13005666, SWECO 2018). De utpekade skyddsområdena bedöms enligt SWECO vara miljömässigt motiverade och inte orimligt stora mot bakgrund av det värde grundvattentäkten har. En uppdelning av skyddsområdet i olika zoner gör att skyddsföreskrifterna blir mer nyanserade och skäliga, samt att högre respektive lägre krav kan ställas på verksamheter i olika områden beroende på närheten till vattentäkten.

Brunn 1 (primär skyddszon): Beräkningar enligt konvektiva transporttider ger en primär zon om 65 m, vilket omfattar en area på 13 000 m² för reservvattentäkten. Se karta i bilaga 1.

Brunn 1 (sekundär skyddszon): Beräkningar enligt konvektiva transporttider ger en sekundär zon om ca 125 m motsvarande en area på 49 000 m². Areorna har i första hand ansatts som cirkulära men har anpassats efter topografin och naturliga gränser i brunnarnas närområde (utredning av SWECO 2018).

Brunn 2 (primär skyddszon): Beräkningar enligt konvektiva transporttider ger en primär zon om ca 80 m, vilket omfattar en area på ca 20 000 m² för huvudvattentäkten. Se karta i bilaga 1.

Brunn 2 (sekundär skyddszon): Beräkningar enligt konvektiva transporttider ger en sekundär zon om ca 150 m motsvarande en area på ca 71 000 m². Areorna har i första hand ansatts som cirkulära men har anpassats efter topografin och naturliga gränser i brunnarnas närområde (utredning av SWECO 2018).

Skyddsföreskrifterna syftar till att reglera och förhindra sådana verksamheter, hantering och åtgärder som kan medföra risk för vattenförorening och negativ påverkan på råvattenkvaliteten. Huvudman för vattentäckerna (vattenverken) är Vestergeta Vatten.

Principer för indelning i olika skyddszoner samt definitioner behandlas i bilaga 2. Allmänna upplysningar i anslutning till dessa skyddsföreskrifter framgår av bilaga 3.

De skyddsföreskrifter som tagits fram för grundvattenbrunnarna i Vestergeta förtydligar huvudsakligen redan gällande krav i lagstiftningen.

Landskapsregeringen föreskriver med stöd av 5 kap 3 § vattenlagen (1996:61) följande:

Nedan angivna skyddsföreskrifter ska gälla inom de vattenskyddsområden som finns utmärkta på kartor i bilaga 1. Vattenskyddsområdena omfattar delar av kommunen Geta.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

1 § Generell bestämmelse

Primär och sekundär skyddszon

Verksamheter och hantering som innebär risk för vattenförorening måste prövas i enlighet med nedanstående föreskrifter. Befintliga verksamheter eller hantering ska bedrivas så att risken för vattenförorening minimeras.

2 § Vattentäktzon

Vattentäktzonen ska vara ett område om minst 10 x 10 meter runt brunnen. Inom vattentäktzon får endast vattentäktverksamhet bedrivas. Vattentäktzonen ska vara utmärkt med stängsel.

3 § Hantering av petroleumprodukter och andra för grundvattnet skadliga ämnen

Primär och sekundär skyddszon

Annan hantering än transport av mer än 250 l av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel, brandskum eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter får endast ske efter tillstånd från landskapsregeringen. Det måste finnas en beredskap vid eventuella olyckor. Oljetankar belägna inomhus för bostadsuppvärmningsändamål är undantagna. Oljetankar **ska** vara invallade.

Nya distributionsstationer ska inte anläggas inom skyddszonerna. Befintliga distributionsanläggningar ska vara dubbelmantlade med läckagedetektorsystem.

Mindre olje-/kemikaliekärl som inte måste besiktas ska förvaras regnskyddat på tätt underlag av sådan storlek så att innehållet samlas upp vid spill och läckage och inte kan rinna ut och förorena mark eller vatten.

Fordonstvätt ska inte utföras inom skyddszonerna.

Sekundär skyddszon

Hantering av brandfarliga vätskor, t.ex. petroleumprodukter såsom bensin, diesel, eldningsolja etc., får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening. Det måste finnas

en beredskap vid eventuella olyckor. Befintliga och nya distributionsanläggningar omfattande minst 3 m³ ska vara dubbelmantlade med läckagedetektorsystem.

Mindre olje-/kemikaliekärl som inte måste besiktas ska förvaras regnskyddat på tätt underlag av sådan storlek så att innehållet samlas upp vid spill och läckage och inte kan rinna ut och förorena mark eller vatten.

Fordonstvätt ska inte utföras inom skyddszonerna.

4 § Hantering av kemiska växtbekämpnings- och/eller biocidprodukter

Primär och sekundär skyddszon

Hantering av kemiska växtbekämpningsmedel och/eller biocidprodukter får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening och ska i övrigt ske i enlighet med lagstiftning. Kring brunnar, källor, mindre sjöar och större diken samt på grundvattenområden får endast preparat som är godkända att använda inom grundvattenområden användas.

Grundvattenförbudna preparat: kring brunnar och källor som används för vattenanskaffning ska det finnas skyddszoner omfattande 30–100 m. Vad som gäller står på medlets förpackning. Se även "allmänna upplysningar" bilaga 3.

5 § Industriell verksamhet

Primär och sekundär skyddszon

Ny industriell verksamhet som kan medföra risk för vattenförorening får inte etableras inom, den primära zonen.

För befintlig industriell verksamhet, med undantag för tillståndsgivna verksamheter enligt miljölagstiftningen samt nya industriella verksamheter där hälso- och miljöfarliga ämnen hanteras i mer än obetydlig omfattning, ska lagstiftning samt riktlinjerna i ÅMHM:s informationsblad gälla, se bilaga 3.

Industriell verksamhet ska bedrivas under iakttagande av sådana skyddsåtgärder att risken för vattenförorening ej förekommer.

6 § Energianläggningar **Primär och sekundär skyddszon**

Nyinstallation av energibrunnar får inte ske inom 100 meters avstånd från borrade grundvattentäkter som nyttjas av fler än 10 personer eller där medeluttaget överstiger 2 kubikmeter per dygn.

7 § Avledning av hushållspillvatten **Primär och sekundär skyddszon**

Befintliga avloppsanläggningar får användas i den omfattning de har då dessa skyddsanvisningar träder i kraft under förutsättning att de inte strider mot bestämmelserna i gällande lagstiftning¹.

Befintliga avloppsledningar inklusive pumpstationer för hushållspillvatten och annat avloppsvatten måste vara täta och inspekteras regelbundet.

Nya avloppsanläggningar ska inte anläggas, undantaget är redan detaljplanelagda områden där tillstånd från landskapsregeringen krävs enligt vattenlagens skrivningar om vattenskyddsområden. Landskapsregeringen kan villkora nya avloppsanläggningar.

Spillvattenledningar måste vara täta och inspekteras regelbundet.

8 § Avfallshantering, upplag, m.m. **Primär och sekundär skyddszon**

Nya deponier får inte anläggas.

Nya upplag eller mellanlagring av avfall, förorenade massor eller snö från områden utanför primär och sekundär skyddszon får inte förekomma.

Tillverkning av asfalt eller oljegrus samt upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt samt permanenta upplag av timmer får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening.

9 § Hantering av gödselmedel och djurhållning **Primär och sekundär skyddszon**

Handels- eller stallgödsel ska inte spridas i den primära zonen, dvs nära grundvattenbrunnar och källor för dricksvatten. Ålands landskapsregerings beslut (2016:41) om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruk måste följas. Enligt nitrattbeslutet ska en skyddszon omfattande minst 30–100 m lämnas ogödslad.

¹ Föreskrivna krav enligt vattenlagen och landskapslagen om miljöskydd.

Utfodring av djur på sådant sätt att det kan medföra koncentrerings av foderrester eller gödsel på mark är förbjuden.

10 § Markarbeten och materialtäkter

Primär och sekundär skyddszon

Schaktnings- och grävarbeten och andra underjordsarbeten kräver tillstånd från landskapsregeringen, enligt vattenlagens texter om vattenskyddsområden. Mark- och anläggningsarbeten inom tomtmark, drift och underhåll av vägar och trafikaneläggningar samt nyanläggning och underhåll av va-, gas-, el- och teleledningar etc., får utföras utan tillstånd under förutsättning att verksamheten inte strider mot bestämmelserna i gällande miljölagstiftning. Undantag gäller också för schaktning vid akuta åtgärder för att förhindra att skadliga ämnen når underliggande markskikt.

Markutfyllnad och återfyllnad får endast ske med rena massor² som inte kan medföra vattenförorening.

11 § Transport av farliga ämnen

Primär och sekundär skyddszon

Transport av farliga ämnen får endast ske enligt gällande lagstiftning och tillstånd. Undantag gäller för transporter för byggnaders uppvärmning, brukande av fastigheter och anläggningar samt för transporter till industri-, handels- och värmeanläggningar. Olyckstillbud ska omedelbart alarmeras till räddningsmyndigheterna.

12 § Allmänna bestämmelser

Hantering för vattentäktsverksamhetens bedrivande

Föreskrifterna utgör inte hinder mot den hantering och de verksamheter som är nödvändiga för driften av de avsedda vattentäkterna inom skyddsområdet.

Skyltning

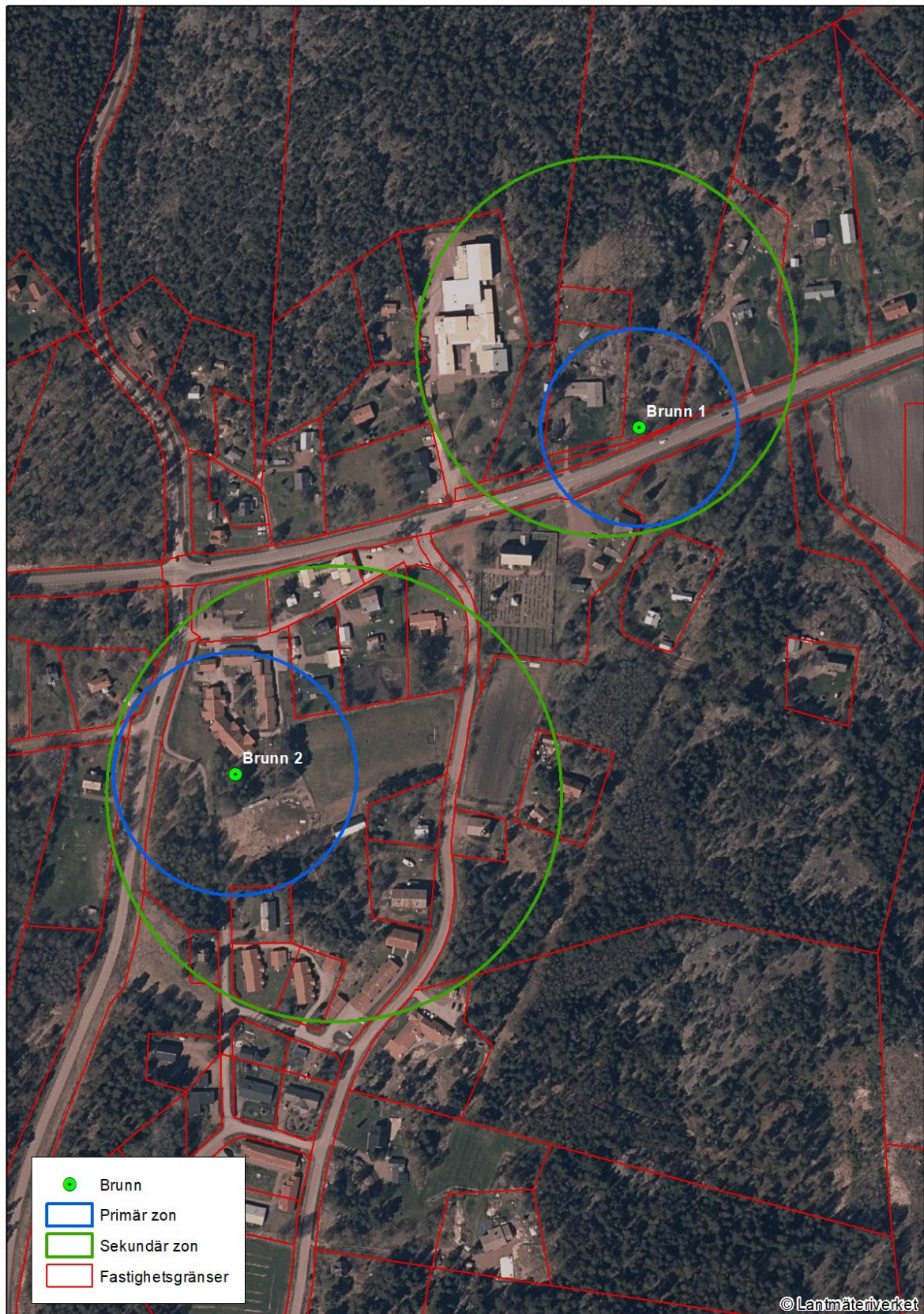
Skyltning längs väg är tillståndspliktigt. Skyltning för dricksvattentäkter längs väg utformas efter anhållan och i samråd med väghållaren.

² Med rena massor avses att massorna inte får innehålla de skadliga ämnen som räknas upp i vattenförordningens bilaga 3, samt att övriga krav som finns i lagstiftningen måste efterlevas.

BILAGA 1. KARTOR MED AVGRÄNSNINGAR.



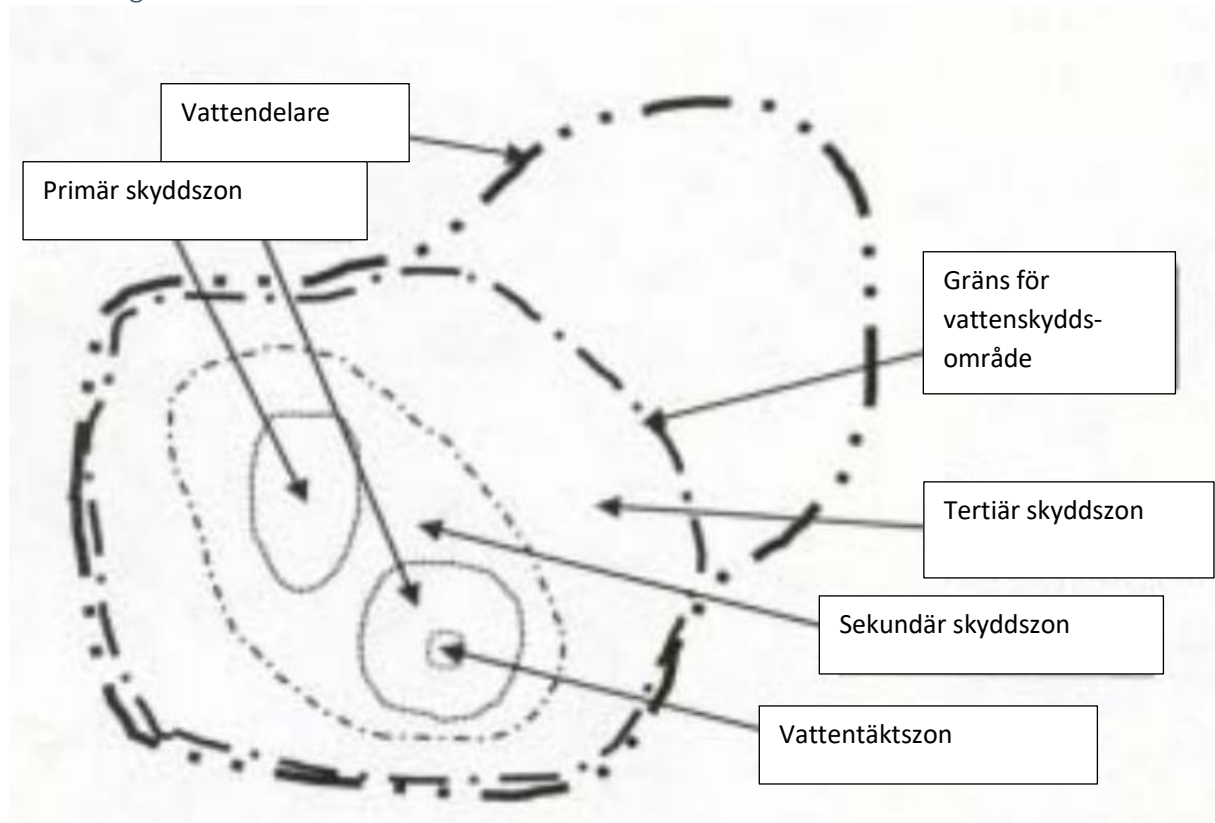
Figur 1. Översiktskarta, © Lantmäteriverket.



Figur 2. Brunnar i Vestergeta med primär och sekundär skyddszon. Källa: Landskapsregeringen, GIS-ingenjör.

BILAGA 2. PRINCIPER FÖR ZONINDELNING SAMT DEFINITIONER.

Indelningar i zoner



Figur 3. Principskiss för avgränsning av vattenskyddsområde för grundvattentäkt och indelning i skyddszoner. Källa: Naturvårdsverket. Sedan 2011 har Havs- och vattenmyndigheten ansvar för handledning gällande vattenskyddsområden.

Vattentäktszon:

En vattentäktszon avgränsas som ett område kring en eller flera uttagsbrunnar. Syftet är att säkra ett effektivt närskydd för vattentäkten. Vattentäktszonen skyddas mot obehöriga på lämpligt sätt, t.ex. genom en låst inhägnad. Marken inom vattentäktszonen bör endast disponeras av vattentäktsinnehavaren. Annan verksamhet än vattentäkt bör inte förekomma inom detta område.

Primär zon:

Syftet med den primära skyddszonen är att riskerna för akut förorening minimeras. En akut förorening ska hinna upptäckas och åtgärder vidtas innan föroreningen når vattentäktszonen med uttagsbrunnen. Även särskilt känsliga (sårbara) infiltrationsområden skall beaktas vid identifiering av primär skyddszon. Gränsen mellan primär och sekundär skyddszon sätts så att uppehållstiden från den primära zonens yttre gräns till vattentäktszonen gräns beräknas vara minst 100 dygn. n. I de fall området nära grundvattentäkten utgörs av mäktiga jordlager med mycket begränsad genomsläpplighet, eller där en starkt uppåtriktad

grundvattengradient råder även vid fullt uttag, kan även områden med kortare uppehållstid i grundvattenzonen än 100 dygn ingå i den sekundära skyddszone. För grundvattentäkter i hårt berg bör utgångspunkten vara att den primära skyddszone omfattar de mest sårbara inströmningsområdena.

Sekundär zon:

Syftet med den sekundära skyddszone är att bibehålla en hög grundvattenkvalitet eller att förbättra kvaliteten.

Ett lägsta krav på den sekundära zonen utbredning för grundvattentäkter i jordlager bör vara att uppehållstiden för grundvatten från skyddszone yttre gräns till vattentäktzone har en beräknad uppehållstid av minst ett år. För grundvattentäkter i hårt berg bör den sekundära zonen utbredning åtminstone omfatta de sårbara inströmningsområden som eventuellt inte inkluderas i primär zon.

Tertiär skyddszone:

En tertiär skyddszone kan inrättas med syfte att omfatta resterande delar av tillrinningsområdet för vattentäkten som inte omfattas av övriga skyddszone. Syftet med den tertiära skyddszone är att även mark- och vattenutnyttjande som negativt kan påverka vattenförekomster och vattentäkter i ett långt tidsperspektiv omfattas av vattenskyddsområdet.

Om bedömningen visar att den tertiära skyddszone kan utelämnas ska detta motiveras.

Definitioner

I dessa föreskrifter avses med;

Risk för vattenförorening: en inte obetydlig eller ringa risk för tillförsel/spridning av förorenande ämnen till yt- och grundvatten inom vattenskyddsområdet.

Hantering: tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring/lagring, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

Befintlig verksamhet, befintliga anläggningar mm: verksamhet, anläggningar etc. som finns då dessa föreskrifter träder i kraft.

Ny verksamhet, nya anläggningar mm: verksamhet, anläggningar etc. som etableras efter det att dessa föreskrifter träder i kraft.

Industriell verksamhet: all slags produktion, lagring och annan hantering av varor samt laboratorier, partihandel, lager och tekniska anläggningar. Vidare inräknas de kontor och personalutrymmen etc. som behövs för verksamhetens bedrivande.

Spillvatten: förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och dylikt som inte är dagvatten eller dräneringsvatten.

Dagvatten: ytligt avrinnande regn- och smältvatten.

Dräneringsvatten: vatten som avleds genom dränering i rörledning, dike eller dräneringsskikt.

Lakvattenhantering: hantering av vatten eller annan vätska som efter att ha varit i kontakt med avfall lämnar en avfallsanläggning eller samlas upp i anläggningen och som kan ha skadliga effekter på miljön om det inte behandlas på lämpligt sätt.

Bräddavlopp: anordning för avledning av överflödsvatten i magasin, bassäng eller ledning då tillrinningen är större än avloppsanläggningens kapacitet. Utsläpp från sådana anläggningar som orsakas av haveri eller underhållsarbete är att hänföra till nödutsläpp och utgör inte bräddat avloppsvatten.

Energianläggning: anläggning för lagring av och utvinning av värme eller kyla ur berg, jord och vatten eller genom uttag av vatten från berg och jord.

Avfall: Föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med, eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Upplag: avgränsat område avsett för uppläggning av avfall och material.

Deponi: upplagsplats för avfall på jorden eller under mark.

Farligt gods: farligt gods som omfattas av bestämmelserna i lagen om transport av farligt gods med tillhörande följdlagstiftning. Farligt gods är ämnen och produkter som kan innebära risker för hälsa, säkerhet, egendom och miljö när de transporteras eller används.

Mark- och anläggningsarbeten: grävning, schaktning, sprängning, utfyllnad, pålning och andra liknande arbeten på land.

BILAGA 3. ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR

Påföljd

Överträdelse av en lagstiftning kan medföra ansvar enligt 9 kap. 1 § i vattenlagen (1996:61). Ny lagstiftning kan innebära förtydliganden eller nya krav och gäller då de träder i kraft.

Hänsynsregler

I miljöskyddslagen 1 kapitel finns allmänna bestämmelser som syftar till att främja en hållbar utveckling genom att undvika negativ miljöpåverkan samt att undanröja och begränsa skador av sådan påverkan. Inom verksamhet som medför risk för förorening av miljön ska allmänna principer om försiktighet och aktsamhet, om prevention och minimering av olägenheter, om bästa praxis ur miljösynpunkt samt om förorenarens ansvar tillämpas. I vattenlagens 4 kap. finns allmänna kravbestämmelser som bl.a. innebär att vattenföretag och vattenfarlig verksamhet ska utövas så att ändamålet med företaget eller verksamheten nås med minsta skada och olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att

företaget eller verksamheten omöjliggörs. Särskilt ska eftersträvas att grundvattnet och vattenmiljön skadas så litet som möjligt och hålls i ett så naturligt skick som möjligt.

Den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet ska vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iaktta de försiktighetsmått som fodras för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvalitet.

Anmälan om olyckshändelse

Olyckshändelser, spill eller läckage, som utgör risk för vattenförorening, ska omedelbart anmälas av den som orsakat tillbudet eller fått kännedom om tillbudet.

Anmälan ska göras till Räddningstjänsten (tel.: 112), till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, tel.: 528 600 och samt till vattentäktens huvudman. Vestergeta vatten är huvudman för vattentäkten.

Beredskap

En beredskapsplan enligt gällande lagstiftning för sanering vid akut föroreningsrisk eller andra exceptionella situationer bör upprättas av vattentäkternas huvudmän i samverkan med kommunen, övriga myndigheter och inrättningar.

Skyltar och stängsel

Skyltning av vattenskyddsområdet ska ske på väl synliga och strategiska platser, exempelvis vid större vägar, farleder, anläggningar eller verksamheter där det hanteras brandfarliga vätskor, bekämpningsmedel, miljö- och hälsofarliga ämnen etc. För uppsättning av skyltar för utmärkning av vattenskyddsområde inom vägområde (inom 50 meter från väg) måste regler för uppsättning kontrolleras hos landskapsregeringens infrastrukturavdelning.

Omfattningen av skyddsföreskrifterna och ersättningsfrågan

Ersättningsfrågan behandlas i vattenlagens 7 kap. Till grund för tillämpningen ligger bestämmelserna i skadeståndslagen (FFS 412/1974) och miljöskadelagen (737/1994).

Tillsyn och tillstånd

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet för olika verksamheter enligt miljöskyddslagen (2008:124) och förordning (2008:130) samt enligt vattenlagen (1996:61). Tillståndspliktiga och miljögranskningspliktiga verksamheter prövas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet i enlighet med landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd.

Av vattenlagens (1996:61) 5 kapitel 3§ om vattenskyddsområde framgår att landskapsregeringen för ett visst vattenområde kan förordna om ytterligare skyddsåtgärder eller inskränkningar i rätten att nyttja området. Landskapsregeringen kan ge tillstånd till viss åtgärd eller verksamhet inom vattenskyddsområde om det är utrett att detta kan ske utan risk för försämring av vattenkvaliteten.

Ny lagstiftning

Ny lagstiftning eller bestämmelser enligt förordningar, som fastställts efter beslutsdatum och som utökar skyldigheterna inom här aktuellt skyddsområde, gäller utöver här meddelade skyddsanvisningar.

Övrig lagstiftning

Tillstånd eller dispens enligt skyddsanvisningarna i detta beslut innebär inte att det inte kan krävas prövning enligt annan lagstiftning.

Specifika hänvisningar, rekommendationer, principbeslut och riktlinjer

Spridning av kemiska bekämpningsmedel

Bekämpningsmedel och dess nedbrytningsprodukter kan ibland detekteras och mätas i både yt- och grundvatten. Stor restriktivitet bör därför råda när det gäller hantering av kemiska bekämpningsmedel inom skyddsområde för en vattentäkt.

I vattenförordningen finns bilagor med ämnen som är farliga eller skadliga för vattenmiljöer, samt information om vilka halter som inte får överskridas i olika vatten och biota (organismer). Enligt landskapsregeringens bedömningsgrunder anses vattenkvaliteten som god ifall halterna av bekämpningsmedel understiger 0,1 mikrogram/liter. Det är viktigt att tänka på vilken detektionsgräns som gäller för analys av de ämnen som ingår i analyspaketet. Laboratoriet som ska vara ackrediterat ska kunna analysera minst ner till den halten.

Enligt den åländska lagstiftningen ska växtskyddsmedel "användas i enlighet med det observerade behovet och med iakttagelse av bruksanvisningen samt med beaktande av principerna för ett balanserat växtskydd och integrerad bekämpning."

Endast sådana växtskyddsmedel om vilka det finns uppgifter i det av landskapsregeringens förda register över godkända växtskyddsmedel får användas i landskapet. Ett växtskyddsmedelsregister finns på Tukes hemsidor (www.tukes.fi). Information om vilka begränsningar som gäller på grundvattenområden och källor till hushållsvatten finns förpackningarna.

Skogsbruket

Bekämpningsmedel behandlas inte i skogslagstiftningen men inom skogscertifieringen gäller följande (2012³):

Enligt kriterierna för skogscertifieringen ska endast biologiskt nedbrytbara växtskyddsmedel användas i skogsskötseln. Kemiska växtskyddsmedel får endast användas i nödfall t.ex. vid

³ Uppdateringar kan ske löpande, se tex landskapets hemsida om skogsbruk.

behandling av enskilda lövträdstubbar eller barrvirkeslager i skogen. Ingen sådan behandling utförs idag på Åland. Vidare ska en skyddszon lämnas mot vattendrag och småvatten. I skyddszonen får inte kemiska bekämpningsmedel eller gödsel användas. På Åland är stränder klassade som särskilt hänsynskrävande biotoper och skyddszonen mot skogsbruksåtgärder ska i medeltal vara minst 10 meter. Vidare får inte kemiska bekämpningsmedel användas på grundvattenområden som är viktiga ur dricksvattensynpunkt.

Begränsningar för bin

Det finns även specifika skyddsbestämmelser för bin. Landskapsregeringens jordbruksbyrå kan informera om detta.

Lagstiftning och direktiv

Direktiv 2009/128/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel har implementerats i åländsk lagstiftning. I den framgår att det ska finnas buffertzoner av lämplig storlek för att skydda vattenorganismer och att det ska finnas säkerhetszoner för yt- och grundvatten som används för uttag av dricksvatten, där bekämpningsmedel inte får användas eller lagras (artikel 11 c). Landskapslagar om tillämpning i landskapet har tagit fram för växtskyddsmedel, se t.ex. jordbruksbyråns hemsida. Jordbruksbyrån har tagit fram en handlingsplan för växtskyddsmedel.

Dessutom finns en överenskommelseförordning om att bl.a. Tukes ska sköta vissa förvaltningsuppgifter även för Åland.

Informationsblad från ÅMHHM

Skyddsåtgärder finns att tillgå i de informationsblad för kemikalieförvaring och oljeavskiljare som finns på ÅMHHM:s hemsida.

Lokala riktvärden för dagvattenutsläpp till recipienter/dagvattensystem
Nedan föreslagna riktvärden ska uppfyllas i verksamhetens utsläppspunkt till dike med anslutning sjö eller kustvatten, eller i anslutningspunkt till dagvattensystem. Riktvärdena bygger på Miljöförvaltningen i Göteborgs rapport R 2013:10, från 2013. Observera att inom ett vattenskyddsområde bör ett högre krav finnas avseende oljeindex (se aktuell fotnot).

Tabell med riktvärden. Halt µg/l om ej annat anges

Ämne	Riktvärden I utsläpps- eller anslutningspunkt	Referenser samt kommentarer
Arsenik (As)	15	Naturvårdverkets rapport 4913. 15 µg/l är nedre gräns för klass 4.

Krom (Cr)	15	Naturvårdverkets rapport 4913. 15 µg/l är nedre gräns för klass 4.
Kadmium (Cd)	0,4 ⁴	0,2 µg/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ⁵
Bly (Pb)	14 ¹	7,2 µg/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ³ avser löst fas. Uppräkningsfaktor 2 för totalhalt ger 14,4 µg/l
Koppar (Cu)	10 ¹	5 µg/l som MKN, avser löst fas. Uppräkningsfaktor 2 ger totalhalt 10 µg/l
Zink (Zn)	30	30 µg/l som MKN, avser totalhalt
Nickel (Ni)	40 ¹	40 µg/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² , avser löst fas
Kvicksilver (Hg)	0,05	0,05 µg/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² samt 0,07 mg/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN), avser löst fas. Ingen uppräkningsfaktor används pga ämnets egenskaper och osäkert dataunderlag
Total organisk kol (TOC)	12 mg	Naturvårdverkets rapport 4913. 12 mg/l nedre gräns för klass 4.
Polyklorerade bifenyler (PCB)	0,014	US EPA Aquatic Life Criteria Table recommended water quality criteria for the protection of aquatic life and human health in surface water
pH	6–9	
Totalfosfor	50	Naturvårdverkets rapport 4913. 50 µg/l nedre gräns för klass 4. Mycket höga halter.

⁴ Totalhaltsanalys av vattnet ska användas i första hand eftersom många föroreningar är bundna till partiklar. Partikelavskiljning ska ske som regel innan utsläpp av vatten sker till dagvattennät eller direkt till recipient. Många av metallerna som anges i bilaga 1 till vattendirektivet anges i löst form. Metaller i dagvatten förekommer i löst och partikelbunden form där bly till största delen är partikelbunden och övriga metaller lösta fraktioner varierar mellan 30-70 %. Genom att använda faktor 2 för beräkning av totalhalt med utgångspunkt från löst halt för alla metaller görs en förenkling (källa miljöförvaltningen Göteborg).

⁵ Vid hänvisning till miljö kvalitetsnormer för prioriterade ämnen och vissa andra förorenande ämnen, enligt bilaga 1 till 2008/105/EG tillämpas i första hand årsmedelvärdet (AA-MKN). Undantag är TBT.

Totalkväve	1250	Naturvårdverkets rapport 4913. 1250 µ/l. Mycket höga halter.
Oljeindex	1000–5000 ⁶	Avser alifatiska och aromatiska kolväten > C10-C40. Fraktionerade oljekolväten kan analyseras för att kontrollera om lättare kolväten förekommer samt om snabbare analys krävs. Oljeavskiljare klass I ska klara minst 5000 µ/l. Mobila oljeavskiljare klarar ofta att rena till lägre halter. Kompletterande reningsutrustning kan krävas.
Bens(a)pyren	0,05	0,05 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² och 0,1 µ/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN)
Metyltertbutyleter (MTBE)	500	I NV:s rapport 5976 anges 50 µ/l i tabellen avseende skydd av ytvatten. I rapporten anges att en säkerhetsfaktor 1000 används pga osäkerheter och att riktvärdet inte ska användas rakt av utan som grund för att räkna fram platsspecifika riktvärden. I SPI:s rapport anges 5 mg/l som förslag till riktvärde för MTBE i grundvatten avseende miljörisker i ytvatten, då räknas med en utspädningsfaktor 100. I den holländska rapporten anges ett målvärde för ytvatten på 26 µ/l med en maximal koncentration på 2600 µ/l. Göteborgs miljöförvaltning lägger sig mellan NV:s rapport och SPI:s rapport och räknar

⁶ Oljeindex. Enligt rekommendationer bör inte vatten med petroleumluktt alls släppas inom vattenskyddsområdet. Riktvärde på 100 µ/l kan tillämpas inom vattenskyddsområden.

		med en faktor 10 med utgångspunkt från NV:s rapport. Detta motsvarar SPI:s värde om man bortser från 10 gångers spädning i vatten.
Bensen	10	10 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN), 50 µ/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN).
Tributyltenn (TBT)	0,001	0,0002 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² samt 0,0015 µ/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN)
Suspenderat material	25 mg	25 mg/l riktvärdet får överskridas i fall av exceptionell väderlek eller på grund av särskilda geografiska förhållanden
Flöde i utsläppspunkt i recipient (momentanvärde)	Högst 1/10 av recipientens momentanflöde	

Listan skall inte ses som fullständig utan även utsläpp av andra ämnen kan behövas regleras t.ex. ftalater, klorerade kolväten och bekämpningsmedel, m.fl.

Provtagning/analyismetoder

Vattenprov: Totalhaltsanalyser skall användas i första hand eftersom många gånger metaller är bundna till partiklar.

Proven skall analyseras med metoder som kan redovisa i haltnivåer såsom riktvärdena anger.

Någon grovfiltrering/dekantering etc. av vattenprovet i fält får inte ske. Innehåller provet större partiklar > 2 mm av organisk substans, skall partiklarna krossas/malas etc och inkluderas i provmaterialet. Denna provpreparering får inte medföra att innehållet i provet förändras. Vilka analyismetoder som har använts skall framgå i analysvaren. Provtagning och analyser ska ske enligt vedertagen standard och utföras av utbildade provtagare och ackrediterade laboratorier.

Referenser

Hausen, Hans (1964): Geologisk beskrivning över landskapet Åland. Ålands Kulturstiftelse IV.

Magnus Eriksson (2007): Genomgång av befintliga och potentiella yt- och grundvattentäcker samt kartläggning av skyddsbehov och tänkbara åtgärder för att säkerställa dricksvattenförsörjningen.

Naturvårdsverket (2010): Handbok om vattenskyddsområde. 2010:5, utgåva 1. Överfört till Havs- och Vattenmyndigheten 2011.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (2018): Webbtjänsten Vattenbalans.
<https://www.smhi.se/vadret/vadret-i-sverige/vattenbalans>

Havs- och vattenmyndigheten (2019): Vägledning om vattenskyddsområde (remissversion).